

Voortgangsrapportage 2020 - Actieplan Brandveilige Veehallen 2018-2022

September 2021

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	2
2.	Hoeveel stalbranden zijn er geweest in 2020?	3
3.	Acties binnen het Actieplan in 2020	5
4.	Acties in 2021	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

1. Inleiding

Het Actieplan Brandveilige Veestallen 2018-2022 (hierna: Actieplan) is in 2018 gestart als vervolg op het eerste Actieplan Brandveilige stallen uit 2012. Het doel van het Actieplan is om de kans op een stalbrand en als gevolg daarvan dierlijke slachtoffers en bijkomende impact te verminderen. In het Actieplan wordt het accent verlegd naar bestaande stallen en een risicogerichte aanpak, waarbij op basis van het risicoprofiel van stallen (zoals die ook door verzekeraars wordt gehanteerd) gekozen wordt voor aanvullende maatregelen. De maatregelen richten zich met name op de stallen waar de brandrisico's het grootst zijn.

Het Actieplan is een samenwerkingsverband van LTO Nederland, het Verbond van Verzekeraars, de Dierenbescherming en Brandweer Nederland. De Ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) zijn nauw betrokken bij het Actieplan. De portefeuillehouder Veiligheid & Pacht van LTO Nederland, Alfred Jansen, was het verslagjaar voorzitter van de stuurgroep. LTO Nederland verzorgt de projectleiding. Naast bovengenoemde organisaties zijn de dierlijke sectoren varkenshouderij (POV), kalverhouderij, melkveehouderij en pluimveehouderij vertegenwoordigd in de werkgroep via de LTO vakgroepen. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) en Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) zijn agendalid van de werkgroep en daarmee op de hoogte van de acties binnen het Actieplan.

De COVID-19 crisis heeft ook zijn gevolgen gehad voor de uitrol van het Actieplan. Waar normaal gesproken vanuit het Actieplan themapresentaties georganiseerd worden, was dat in 2020 niet mogelijk vanwege de geldende COVID-19 beperkingen. Daarnaast kon het onderzoek in de Gelderse Vallei van LTO Noord naar brandrisico's in veestallen na één meting niet verder uitgevoerd worden.

2020 heeft voor het Actieplan daarom vooral in het teken gestaan van bezinning op de eigen rol, effectiviteit en slagkracht van de stuur- en werkgroep. De stuurgroep heeft in december heisessie georganiseerd onder leiding van een externe gespreksleider om knelpunten helder te krijgen en te zien waar actie nodig is.

In 2019 is de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OvV) gestart met een uitgebreid onderzoek naar oorzaken van stalbranden, en de effectiviteit van de maatregelen die getroffen worden om branden te voorkomen dan wel het aantal slachtoffers en de schade te beperken. In maart 2021 is het rapport van de OvV gepubliceerd. De beide ministeries, het Verbond van Verzekeraars, LTO Nederland en Brandweer Nederland hebben specifieke aanbevelingen gekregen, waarover in het volgende jaarverslag meer. De Dierenbescherming heeft brandwerende maatregelen opgenomen in de criteria van het Beter Leven keurmerk, en heeft van de OvV geen specifieke aanbevelingen gekregen.

Naar aanleiding van de heisessie van de stuurgroep zijn een aantal belangrijke conclusies en daarmee aandachtspunten naar voren gekomen. De vrijwillige samenwerking in het Actieplan begint tegen de grenzen aan te lopen. Soms vragen beslissingen meer doorzettingsmacht dan een vrijwillig samenwerkingsverband kan bieden. Een belangrijk dilemma dat gedeeld wordt door LTO Nederland en de Dierenbescherming is het verdienmodel van veehouders. De marges in de markt zijn klein, waardoor een veehouder vaak minimaal kan investeren in de veiligheid van zijn of haar stallen. Binnen het Actieplan kan dit niet opgelost worden, dit vraagstuk vraagt om actie in groter verband. In 2021 zal de stuurgroep zich verder beraden en een besluit nemen over vervolg, sturing en governance van het Actieplan.

Het vervolg van deze voortgangsrapportage behandelt de cijfers stalbranden over 2020 met een korte duiding (hst. 2), de uitgevoerde acties en maatregelen in 2020 (hst. 3) en een doorkijk voor acties en maatregelen in 2021. Dit is de derde voortgangsrapportage behorend bij het Actieplan Brandveilige Veestallen 2018 - 2022.

2. Hoeveel stalbranden zijn er geweest in 2020?

Onderdeel van het Actieplan is de jaarlijkse publicatie van de cijfers over stalbranden

In 2020 zijn er in totaal 54 stalbranden geweest. Bij 38 branden zijn geen dieren omgekomen, bij 16 branden zijn wel dierlijke slachtoffers gevallen. In totaal zijn er 108.794 dodelijke slachtoffers te betreuren geweest.

De cijfers rondom stalbranden zijn verzameld door Brandweer Nederland en het Verbond van Verzekeraars. Brandweer Nederland en het Verbond van Verzekeraars (via Stichting Salvage) houden als onderdeel van het Actieplan een registratie bij van het aantal stalbranden, dierlijke slachtoffers en de oorzaak van de brand, voor zover deze te achterhalen was.

Het Verbond voor Verzekeraars heeft in juni 2021 de Risicomonitor Stalbranden gepubliceerd. Hiermee is een grote slag gemaakt ten aanzien van verbetering en verduidelijking van de beschikbare data. Allereerst is er in overleg met alle partijen in het Actieplan een duidelijke definitie vastgesteld, en met terugwerkende kracht verwerkt: het gebouw heeft een stalfunctie, waarin commercieel gehouden landbouwhuisdieren gehuisvest worden. Hiermee is ruis over hobbydieren, hondenkennels etc. weggenomen. Ook zijn gegevens van individuele verzekeraars met terugwerkende kracht opgevraagd om de reeds beschikbare data aan te vullen. Daarnaast is er een analyse gedaan van de verschillen in data met de bevindingen van de OvV. Dit zat onder andere in het gebruik van cijfers in de media die waren gebaseerd op de eerst beschikbare informatie. Uit de verzekeringsdossiers zijn soms andere aantallen naar voren gekomen. Het Verbond heeft de verschillen naast elkaar gelegd en waar nodig verwerkt in de risicomonitor.

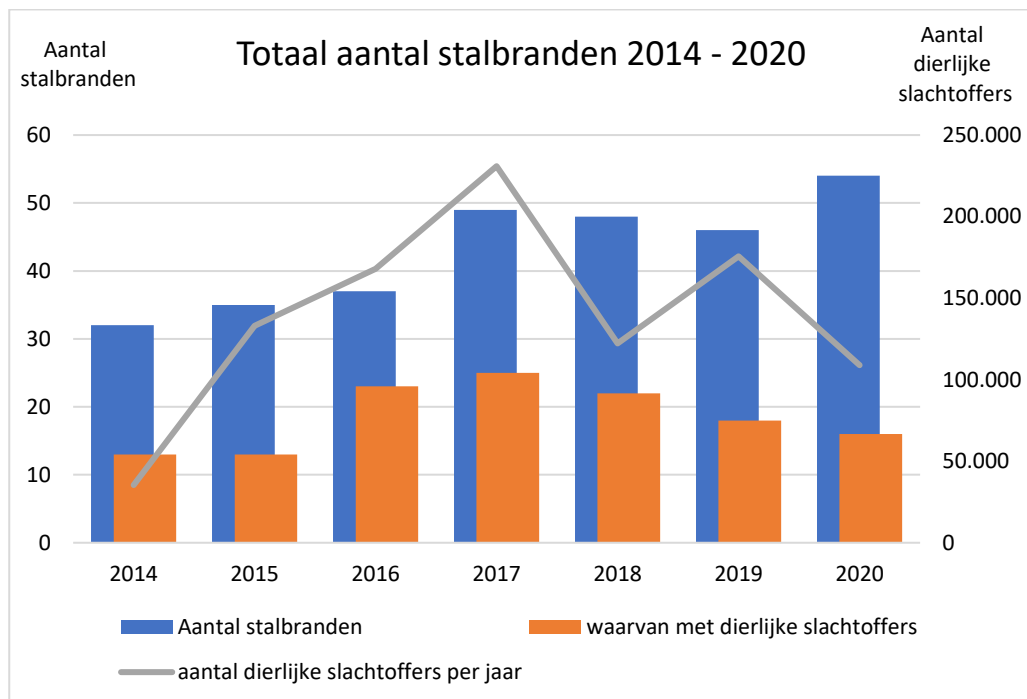
Deze monitor is openbaar beschikbaar gemaakt via de website van het Verbond van Verzekeraars (<https://www.verzekeraars.nl/publicaties/actueel/risicomonitor-stalbranden>)

Tabel 1. Aantal dierlijke slachtoffers van stalbranden in 2020. Bron: Brandweer Nederland en het Verbond van Verzekeraars.

Diersoort	Aantal dierlijke slachtoffers	Aantal branden	Aantal branden zonder dierlijke slachtoffers	Aantal branden met dierlijke slachtoffers
Kippen	106.900	9	4	5
Geiten	1	1	0	1
Paarden	10	5	4	1
Runderen (inclusief jongvee)	61	28	26	2
Schapen	42	4	1	3
Varkens	1.780	6	2	4
Onbekend	0	1	1	0
Totaal	108.794	54	38	16

Tabel 2. Aantal dierlijke slachtoffers per brandoorzaak. Bron: Brandweer Nederland en Verbond van Verzekeraars.

Oorzaak	Aantal dierlijke slachtoffers	Aantal branden	Aantal branden zonder dierlijke slachtoffers
Blikseminslag	38.850	3	1
Broei	0	3	3
Elektra	20	9	8
Haard/kachel	1	2	1
Werkzaamheden	28	11	10
Werktuigen	0	1	1
Onbekend	69.895	25	14
TOTAAL	108.794	54	38

Figuur 1. Overzicht totaal aantal stalbranden 2014-2020. Bron: Brandweer Nederland en Verbond van Verzekeraars.

Oorzaken

De meeste bekende oorzaken zijn elektra (o.a. kortsluiting) en werkzaamheden. Het Verbond van Verzekeraars probeert in samenwerking met Brandweer Nederland de oorzaken meer en beter in kaart te brengen, maar dat lukt niet altijd. Veel stalbranden blijken nog steeds in een vuurzee te eindigen, waardoor de oorzaak niet meer is te achterhalen. Ook niet na een gedegen onderzoek.

De kans op een stalbrand is bij hokdieren relatief gezien veel groter dan bij graasdieren. Bij de hokdieren ligt die kans in de periode 2014 tot en met 2020 op 2,02 procent, terwijl die bij graasdieren met 0,69 procent een stuk lager is. Daarnaast is bij een brand de kans op dierlijke slachtoffers bij hokdieren ook groter dan bij graasdieren.

Naast oorzaken spelen ook andere factoren een rol in het aantal dierlijke slachtoffers. Daarom wil het Verbond van Verzekeraars ook kijken of ze haar analyses kan uitbreiden met gebruikte bouwmaterialen, veilige bouwoppervlaktes (bouwblokken), bluswater en risicomanagement ter plekke. Brandweer Nederland stimuleert de afzonderlijke brandweerregio's stalbranden zorgvuldig te onderzoeken. Steeds meer regio's geven hier gevolg aan maar dit blijft een regionale keuze waardoor niet alle stalbranden worden onderzocht. Brandweer Nederland heeft inmiddels een landelijk systeem/database brandonderzoek waar stalbranden apart in worden geregistreerd. De resultaten hiervan worden per kwartaal aan het Verbond van Verzekeraars gestuurd die hier één geheel van maken.

3. Acties binnen het Actieplan in 2020

Binnen het Actieplan worden de acties uitgezet via de volgende programmalijnen:

1. Brandveiligere stallen (het brandveiliger maken van bestaande stallen);
2. Een brandveiligere bedrijfsvoering (bewustwording);
3. Beheersbaarheid van stalbranden (als de brand er eenmaal is, is deze te beheersen);
4. Registratie en oorzaken van stalbranden (verzameling en behoud van data);
5. Onderzoeksvragen (initiatieven en onderzoeken die bijdragen tot brandveiligere veestallen);
6. Communicatie en vertaling naar de praktijk.

In 2020 hebben de volgende activiteiten plaatsgevonden:

1. Brandveiligere stallen (het brandveiliger maken van bestaande stallen);

- NTA8220-keuring, er is uitvraag gedaan bij controlerende instanties naar meest voorkomende gebreken die installateurs tegenkomen. De uitkomsten zijn gepresenteerd in stuur- en werkgroep. Uit de inventarisatie is een top 5 met meest voorkomende gebreken opgesteld:
 - o Ondeugdelijke, onoverzichtelijke en slecht onderhouden elektrische installaties (ontbreken van tekeningen, coderingen, onjuiste beveiligingen etc.);
 - o Aantasting van installatie door o.a. ammoniak;
 - o Defecte verlichting (TL-buizen, LED-snoeren);
 - o Overbelasting van o.a. wandcontactdozen;
 - o Verroeste componenten in de schakelkasten.

Bij deze top 5 moet echter wel de belangrijke kanttekening geplaatst worden dat het in de NTA8220-keuring om een risicobenadering gaat: het verhelpen van deze gebreken betekent niet dat het brandrisico dan naar nul gaat maar het risico wordt wel substantieel kleiner.

2. Een brandveiligere bedrijfsvoering (bewustwording);

- Veiligheidsregio Drenthe heeft in januari en februari 2020 nog diverse informatiebijeenkomsten belegd voor LTO-afdelingen;
- Vanuit Veiligheidsregio Drenthe zijn tafelgesprekken en bedrijfsbezoeken uitgevoerd bij agrariërs bij uitbreiding/nieuwbouw van stallen;
- Veiligheidsregio Fryslân heeft in 2019 een overleg opgestart met brandweervrijwilligers uit de regio die in het dagelijks leven agrariër zijn, om voorlichtingsactiviteiten op te zetten en feedback op te halen. Helaas is met COVID-19 de voortgang in 2020 stil komen te liggen;
- Veiligheidsregio Fryslân heeft in 2020 samengewerkt met erfbetreders (voerleverancier, veeartsen) om bewustwording rondom brandrisico's te vergroten;
- Vanwege COVID-19 zijn de voorlichtingsbijeenkomsten stil komen te liggen.

3. Beheersbaarheid van stalbranden (als de brand er eenmaal is, is deze te beheersen);

- In 2020 is de WUR i.s.m. Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) een onderzoek gestart naar detectiesystemen en compartimentering van stallen. De uitkomsten worden medio 2021 verwacht;

4. Registratie en oorzaken van stalbranden (verzameling en behoud van data);

- Het Verbond van Verzekeraars heeft in samenwerking met haar data analytics center een Risicomonitor Stalbranden ontwikkeld dat een beter inzicht geeft in de cijfers van de afgelopen jaren doordat met verschillende parameters geschoven kan worden. In 2021 is deze risicomonitor [online](#) gezet;
- Brandweer NL is aan de slag gegaan met hun eigen registratiesysteem, maar door COVID-19 is de prioriteit elders komen te liggen.

5. Onderzoeksvragen (initiatieven en onderzoeken die bijdragen tot brandveiligere veestallen);

- WUR-IFV onderzoek naar detectiesystemen in stallen;
- Verkenning mogelijkheden 'predicaat Brandveilige stallen' met dierlijke sectoren (pluimvee, varkens).

6. Communicatie en vertaling naar de praktijk.

- Eerste kwartaal 2020: klankbordbijeenkomst POV met getroffen varkenshouders;
- Door de beperkingen als gevolg van COVID-19 hebben er verder in 2020 geen activiteiten op dit punt plaatsgevonden.
- De werkgroep Innovaties heeft samen met de FME en Taskforce Toekomstbestendige stallen op 7 januari 2021 een webinar georganiseerd. Deze is [hier](#) terug te zien.

- Verdere ontwikkeling en publicatie van de folder Brandveiligheid in stallen van Brandweer Nederland en de website www.checklistbrand.nl.

Voortgang Actieplan

Eerste kwartaal 2020

- In de verschillende brandweer- en veiligheidsregio's heeft Brandweer Nederland themapresentaties gehouden voor groepen agrarisch ondernemers. Door de COVID19-maatregelen waren vanaf 2020 maart geen fysieke bijeenkomsten meer mogelijk;
- Controle en vaststelling cijfers stalbranden 2019;
- Verdere inrichting nieuw registratiesysteem stalbranden Brandweer NL;
- Opzet nieuwe gecombineerde registratiemethode cijfers door het Verbond van Verzekeraars ('dashboard');
- Nadere uitwerking onderzoeksagenda 2021 binnen het Actieplan;
- Afstemming LTO regio's en veiligheidsregio's Brandweer inzake bewustwording en communicatie;
- Publicatie folder Brandweer Nederland over brandveiligheid van stallen;
- Overleg LTO Nederland, Verzekeraars en Brandweer NL over innovaties m.b.t. detectie en blussystemen;
- Vernieuwing en aanpassing www.checklistbrand.nl door Brandweer Nederland en Verbond van Verzekeraars;
- Tot en met februari diverse voorlichtingsbijeenkomsten.

Tweede kwartaal 2020

- Overleg LTO Nederland en LTO sectoren over mogelijk predicaat Brandveilige stallen;
- Diverse werk- en stuurgroepoverleggen binnen het Actieplan.

Derde kwartaal 2020

- Start onderzoek 'Brandveilige Stallen in de Gelderse Vallei' door LTO Noord.

Vierde kwartaal 2020

- Eerste heisessie stuurgroep Actieplan Brandveilige Veehallen o.l.v. Han Swinkels;
- Start onderzoek WUR en IFV naar detectiesystemen in stallen, als vervolg op onderzoek naar detectiesystemen in technische ruimte.

Voortgang Actieplan:

Prioriteiten voor 2021:

- Aanbevelingen van de OvV opvolgen, o.a.:
 - o Voorkomen dat wettelijke eisen op andere beleidsterreinen tot gevolg hebben dat de brandveiligheid van landbouwhuisdieren vermindert;
 - o Breng in kaart welke technologische innovaties en bedrijfsmatige ontwikkelingen de stalbrandveiligheid kunnen verslechteren en zorg voor passende beheersmaatregelen;
 - o Verdiep de onderzoeken naar en analyses van stalbranden en benut de opgedane kennis.
- Verdere positionering van de stuur- en werkgroep, met bijbehorende sturing en governance van het Actieplan;
- Verder updaten en publiceren checklist Brand.nl door Brandweer NL en Verbond van Verzekeraars;
- Verder afronden van online tool gecombineerde cijfers door Verbond van Verzekeraars en Brandweer Nederland;
- WUR-onderzoeken naar de toepasbaarheid van preventieve detectiesystemen (vlamboomdetectie, elektronische beveiliging en continue isolatieweerstandsmeting) en de toepasbaarheid van automatische blussystemen.